

ЛІСОВА ТАЛЯВИНА

На узліссі, на старій липі, настільки старій, що вона цієї весни, мабуть, не зможе розпустити листки на грубезних покручених гілляках, сидів шпак Куно. Сонце ще не зійшло, і птах удосвіта старанно чистив пір'ячко. На грудях у шпака воно вже вилискувало то чорним, то золотистим, тому він виглядав просто неперевершено. Внизу, на березі струмка, який неквапливо жебонів біля старезної липи, метушилася поміж першими паростками очерету Онна — плиска.

— Агов, мадам, вітаю! — гукнув згори Куно. — Та перестаньте труситися, шановна, ви ж бачите: я прилетів. А це означає що? Весна скоро, пані, весна йде!

Плиска зненацька вклякла на місці і задерла голову.

«Ага, ось він, шпак», — зауважила вона подумки і пробурчала:

— Тих шпаків розвелось стільки!

— Таких, як я, обмаль, — аж образився шпак. — Я, власне, зашвидко прилетів і до того ж зовсім недавно, ви розумієте, що я маю на увазі?

— Та все я прекрасно розумію, — розпочала-таки розмову плиска. — Ви часом тут не гніздо собі збираєтеся звити?

— Тут, це де? На липі? Це як, укупі з усіма воронами, совами та білками, одним словом: всіма, хто чужі гнізда плюндрує? Чи пропонуєте влаштувати

гніздо у них під носом? Може, ви, пані, на чомусь і розумієтеся, але, даруйте, гадаю — не в цьому питанні. Та хай там як, але хоч би гасати туди-сюди перестали — і то добре. Господи Боже, але й день гарний сьогодні!

— Та ви просто нахаба, яких світ не бачив! — розсердилася Онна.

— Та хто би міг подумати! — щиро здивувався шпак. — Ви навіть не уявляєте, скільки народу вже про мене так казало. А знаєте, я поняття зеленого не маю, чому? Чому сьогодні так люблять усяку гидоту хто говорити, а хто слухати? Ото, дійсно, питання. А правда, таки гарний день видався?

— Про мене, — буркнула плиска і вже зібралася було йти.

— Та зачекайте, не йдіть, — спинив її шпак. — Якщо так вестимете бесіду, то жодна жива істота з вами не зможе поспілкуватися. Ви там щось зле на весну наговорювали, так? Дивина та й годі. А якими ви всі, лісове птаство маю на увазі, одразу пихатими стаєте, як тільки-но весняне сонечко хоча б раз крізь хмари на вас бликне. Я оце недавно зустрів у терені в'юрка, тож той замазура почав розповідати, що він — золотий горобець. Ви собі можете таке уявити?

— А що, він мав у вас дозволу питатися, чи можна пофантазувати, чи ні?

— Терен зацвів уже, — задумливо промовив Куно. — Вам доводилося коли-небудь сидіти в його цвіті? Квіти ніби самі випромінюють світло, тож поринаєш у нього, немов купаєшся в сонячному промінні... Я, мадам, хочу сказати: ви та, котра полюбляє тільки болотом і трясовиною брѳохати, тож лише називаєтеся птахом.

Як на мене — ви птах чисто формальний! Однак не будемо більше просторікувати — я поспішаю.

Шпак зістрибнув з гілки і шугонув через поля, які вже вкрилися молодою паростю, навпростець до людського житла. Стрімкого злету Куно не витримала маленька сухенька гілочка і, відламавшись, упала додолу в болото, якраз між анемонами, котрі ще не пробудилися від зимового сну.

Плиска спочатку навіть хотіла трохи позлитися на вітрогона Куно, але потім подумала собі: «А він хіба того вартий? І взагалі: по-перше, цього дурня давно вже тут немає, а по-друге, он який гарний весняний день починається».

Онна вдихнула на повні груди прохолоду весняного вітерцю, який гуляв межи деревами та полем. «Пахне землею, фіалками та россою, — зауважила вона, — а ще свіжістю, яка неймовірно пронизує тебе і наповнює аж до самих кінчиків крил».

Онна знову надзвичайно вишукано, як це вміють лише плиски, заколихалася і задріботіла берегом струмка вгору, через молоді парості очерету та первоцвіту.

Незабаром весняне небо освітило ранкове сонце. Анемони м'яко заколихалися під прохолодним та ще зовсім не видимим у безлистому лісі лагідним вітерцем, який, здавалося, злітав з грубезного гілля липи додолу. Сонячні промені торкнулися змерзлої трави, на якій іскрилися тисячі перлинок холодної роси.

Стебельця ожили, і вже скоро серед перших паростків поширилася новина, що день має бути погожим та гарним.

Направду, якщо подумати та поспостерігати, то обов'язково дійдеш висновку, що день (як відрізок часу) для трав має набагато більше значення, ніж для нас, людей. Річ у тім, що тривалість життя більшості рослин набагато коротша, ніж у тварин та людей. Серед трав, до прикладу, є навіть такі, що цвітуть лише один день. Вони прокидаються зранку, розпускаються, виставляючи до сонячних променів свої личка, опівдні рослинки вже переступають половину свого віку, а ввечері їм треба прощатися із цим світом. Отож, рослинам-одноденкам і тим, які живуть трохи довше, днина видається набагато важливішою та більш наповненою подіями. Вони сприймають її зовсім по-іншому, ніж люди та тварини. А для квітів найкращі дні в їхньому житті — це пора цвітіння.

Ось щаслива маргаритка звільна повернулася до світла і горілиць насолоджується червоними променями вранішнього сонця. Вона знає ціну такому теплову весняному дневі, бо пережила зиму та пізнала багато в житті. Виглядає, ніби якась спрагла істота великими ковтками солодко тамує спрагу.

Наситившись сонцем, квітка голосно побажала доброго ранку своїм сусідкам-маргариткам, правда дещо меншим та молодшим від неї. Опісля прорекла таке:

*Усі ми, квіти, —
Твої, Боже, діти —
Просимо у Тебе
Милості із неба:
Щоби сонце повсякчас
Гріло променями нас,*

*А збитошник-вітерець
Не студив наших сердець,
На пелюстку і листок
Ніс не холод — холодок,
Струшував на них росу —
На поживу й на красу!
Хай погожим буде день,
Тож добра всім, дзень-дзелень!*

Треба сказати — багато людей дотримуються версії, що ні рослини, ані тварини говорити не вміють. І, як не дивно, вони таки мають рацію, бо мова рослин і тварин, а також спосіб їхнього спілкування не подібні до людських. Однак, перепрошую: через таку відмінність не потрібно робити поспішних висновків і вважати, що вони взагалі не розмовляють! Комахи та рослини спілкуються через свої органи чуття. І це не означає, що вони гірші за нас, не можуть бути ніжними, чутливими, такими, що вміють слухати, а деколи навіть бути впертими. Рослини для того, щоб поспілкуватися, використовують вітер, свій запах, але перш за все комахи: саме вони, комахи, утворюють розгалужену службу поширення новин і вправно розносять поміж квітів претензії, бажання та навіть думки. Та що там думки, рослини дивовижним чином здатні передавати одне одному найменші, а також найкращі пережиті ними відчуття!

Колись давно людина ще вірила у те, що все живе у природі вміє спілкуватися різними голосами, сьогодні ж бачимо зовсім інше. Очевидно, це сталося через те, що давним-давно, я маю на увазі за тисячу років дотепер, людина жила ближче до природи, і в ті

часи вона була ще вдячна рослинам за їхні плоди, тваринам — за поміч, а лісам — за наданий прихисток. Тоді людина дуже залежала від довкілля і намагалася гармонійно співіснувати з усім живим, тож шанобливо прислухалася до голосів тих, хто у той чи інший спосіб допомагав їй, та до шелесту в кроні старої липи.

Давним-давно наші предки ще чули голос дерева, його оповідь про минулі часи та віщування на майбутнє. І не потрібно нам одразу відкидати усе те, що було в старовину, бо це, мовляв, забобони. Кожен, хто любить виходити зі своєї домівки та побути на природі, обов'язково підтвердить мої слова, що сонце над лугами або шум крони дерева під вітром заспокоюють, наводять на роздуми та несуть полегшення. То хто ж відмовиться від такої допомоги, коли важко на серці за минуле, немає віри у краще майбутнє чи напосіли гіркі роздуми про сьогодення?

Отож були часи, коли між світом людей та іншими істотами й довкіллям існувало повне взаєморозуміння, і це тільки наша вина, що втратили таку здатність та не хочемо більше слухати голосу природи навколо себе.

Я хочу розповісти вам усілякі історії, про які чув, та події, свідком яких мав змогу бути, переклавши їх мовою людей. Сподіваюся, що колись ви й самі, походивши на природу та прислухавшись, навчитеся розуміти мову тварин чи рослин, як розумію її я. А коли навчитеся, то хто зна, може, ви будете розуміти навіть ліпше за мене. Отже, дізнаєтеся набагато більше цікавого, ніж я оце саме збираюся вам оповісти. Так уже в цій світі повелося, що відчутти прекрасне у ньому —

це зовсім не те, що розповісти чи послухати оповідь іншого.

Більшість з подій, які відбуваються в цій історії, сталися на лісовій галявині, що біля потічка Трауль. Це там, де закінчуються поля та луки, а на межі між ними й лісом, у якому височіють сосни та різні листяні дерева, росте тисячолітня липа. Це місцина, про яку мало хто й знає. Лише час від часу, здебільшого навесні та восени, проходить повз неї селянин, що має поблизу поле, де він сіє чи оре. А ще десь раз на рік, не більше, це вже точно, заходить сюди мисливець зі своїм гончаком.

Отож, на лісовій галявині спокійно, тихо та розмірено живуть собі різні мешканці лісу, і людина їм не заважає. Для більшості рослин узлісся їх світ — це вітер, благодатні сонячні промені, живодайний дощик та темна земля, котрій вони довіряють як нікому. Мабуть, дерева та птахи оповіли їм про людей. Проте, якщо вже йдеться про оповіді, то ніхто не може зрівнятися у цьому (гарними вечорами) зі старезною липою, яка має багато чого розповісти зі свого щедрого на події минулого. А ще є на галявині й такі мешканці, мало, правда, їх, та все ж, котрі взагалі за все життя ще ніколи не бачили людини.

Розділ другий

ПОЯВА ЕЛЬФА

Якщо взяти за відлік літочислення людей, то це сталося десь між Пасхою та Зеленими святами. Навесні цього благословенного року трапилася небачена подія, від якої мешканці лісової галявини були у великому хвилюванні та захваті. Це відбулося, коли саме настав чистий сонячний ранок, який неможливо описати словами. Земля духмяніла, паруючи дощем, що випав уночі. Свіжість, яка під сонячними промінцями запанувала навкруги, була такою блаженною, що радість усього живого, здавалося, спілелася воедино та гучно наповнила ліс.

На галявині над первоцвітом та синенькими зірочками переліски дзвеніла, виспівуючи, кропив'янка. Пташка, націливши дзьобик у небесну синяву, так захопилася співом та поринула в пісню, що здавалося — вона просто упирається відчуттям насолоди жити на цьому білому світі. Її пісня лунала під світлою пеленою крони молодого бука, листя якого вилискувало під сонцем щирим золотом, летіла далі, де між стовбурами смерк її поглинала темнотою своїх заглибин затишність лісової самотності. Тут і там — всюди, де тільки буяла зелень та яскравіло світло, щебетало, свистало та цвірінькало — все раділо. Жодне із живих створінь і гадки не мало нудьгувати чи сумувати. А до їхнього повного весняного щастя з небесної сині простягало руки-промені щедре сонечко.

Який же ж то був день! Хто б то зміг передати, втиснути в рамки опису всю його повноту? Все навколо цвіло, а на землі розпускав смарагдово-зелені густі віти щедро вкритий крапельками роси мох. На кронах дерев під вільним, нічим не затуленим промінням розкривалися одна за одною квіточки суцвіть.

Коли кропив'янка закінчила свою пісню, вона опустилася додола, щоб поснідати, випити прохолодної водиці та й розгледітися заодно. Долі, поблизу нори біля вузлуватого кореня одного з дерев вона натрапила на старезного крота, якому ця нора слугувала за домівку.

— Така хороша днина, що навіть і ви не витримали та й вилізли, еге ж? — приязно спитала вона і про всяк випадок трішечки відійшла вбік, з тими кротами ніколи не знаєш...

Старий заперечливо крутнув головою та заморгав маленькими стуленими оченятами.

— Тільки тепло. Тепла, як на мене, ото саме враз. А от світла таки забагато. Мені стільки не треба. Ви би зайшли колись до мене в нору. Можна хоч зараз, нумо спробуйте! От побачите, не комфорт, а просто чудо. Усюди миленька темрява, прохолодно, тиша і, зауважте, температура завше стабільна, почуваш себе просто-таки як вареник у сметані. Крім того, мені зовсім нема потреби вганяти за якимось комариком чи мухою, як оце ви. Хробаки та личинки самі заповзають у мої нори. Лежать там собі й чекають, поки я їх з'їм. От це не життя, а казка, маю вам сказати.

— Тьху на тебе, — промовила кропив'янка і всміхнулася. — Справжнісінький кріт, ні додати ні відняти. Якби не знала вас уже довший час, то розмови і не починала б. До вашої кротячої натури таки треба